

Xile en el mirall espanyol

Lliçons transatlàntiques per als hereus de Bachelet.

© *The Economist*

Una llarga dictadura que va acabar amb una transició negociada cap a la democràcia. El centre-esquerra va arribar al poder amb un programa moderat, va calmar la dreta amb polítiques econòmiques favorables al mercat, va millorar les prestacions socials i va reconectar el país amb el món. Després el poder va passar a la dreta, que va convèncer el país que s'havia tornat democràtica. Aleshores va tornar el centre-esquerra, aquesta vegada amb una nova generació crítica amb els pactes de la transició. Va virar més cap a l'esquerra però va patir dificultats econòmiques.

Espanya? Sí. Però també Xile. D'ençà de les dictadures dels generals Franco i Pinochet, en tots dos països la política ha seguit camins misteriosament paral·lels, si bé Xile va uns 10 o 15 anys per darrere d'Espanya. A Espanya, Felipe González, president socialista entre el 1982 i el 1996, va posar els fonaments de la democràcia, combinant reformes econòmiques liberals amb un nou Estat del benestar i fent entrar el país a Europa. Quan José María Aznar, del conservador Partit Popular (PP), va assumir el càrrec, va continuar moltes de les polítiques de González. Després els socialistes van recuperar el poder de la mà de José Luis Rodríguez Zapatero, que va enfrontar-se amb la dreta amb reformes

socials progressistes (com l'avortament o el matrimoni homosexual) i aprovant la Llei de Memòria Històrica, crítica implícita a l'amnèsia pactada durant la Transició.

La Transició espanyola va servir d'exemple als demòcrates xilens, on la coalició centre-esquerrana Concertació va governar seguint el model de González a partir del 1990 (si bé amb un augment més tímid de la despesa pública i de les prestacions socials). El 2010, després de la mort de Pinochet, desacreditat pels càrrecs per violació dels drets humans per un jutge espanyol, Sebastián Piñera, un empresari multimilionari, va obtenir el poder per al centre-dreta. Igual que Aznar, Piñera va seguir unes

Xile ha mirat, al llarg dels darrers anys, l'exemple de l'Estat espanyol per impulsar polítiques de canvi. A hores d'ara, Michelle Bachelet sembla tenir el Govern Zapatero com a inspirador de les seves reformes.

polítiques similars a les del seu predecessor. El 2014, Michelle Bachelet, que en la primera legislatura havia governat per la coalició Concertació com a figura moderada, va tornar decidida, igual que Zapatero, a sapsejar l'acord de la transició, si bé d'una manera diferent. Bachelet ha intentat tirar endavant reformes en el sistema educatiu, fiscal, electoral, del mercat laboral i de les pensions, i també ha impulsat una nova constitució, amb l'objectiu de substituir "el model" heretat de la dictadura. Un dels seus aliats va qualificar aquesta fornada legislativa de "retroexcavadora" contra aquell llegat.

A Espanya, el Govern de Zapatero va veure's aclaparat per la crisi de l'euro, fet que va possibilitar el naixement de Podem, un nou partit d'extrema esquerra. La crisi, i després les divisions de l'esquerra, han permès victòries successives de Mariano Rajoy i el PP. Xile no ha sofert res tan dramàtic. Però des del 2014 l'economia té un creixement lent, en part a causa de la incertesa produïda per les reformes de Bachelet, moltes de les quals s'han gestionat de manera barroera.

Al centre-esquerra xilè, ara anomenat Nova Majoria, l'espera el futur espanyol de divisió i derrota? La principal credencial del seu probable candidat a les eleccions presidencials del novembre, Alejandro Guillier, és el seu passat com a presentador de televisió. Tot i que és senador des del 2014, arriba com una cara nova que no forma part de la classe política, la qual, igual que a Espanya, ha perdut la credibilitat pels escàndols. Les seves idees semblen vagues: s'ha presentat alhora com un moderat i també ha apel·lat a la "ruptura" amb el present. Al centre-esquerra hi ha qui diu que és populista. Sembla, sobretot, que defensa una continuació de l'actitud de Bachelet, de trencar amb el model vigent.

Això potser no l'ajudarà. Bachelet no té popularitat. Guillier també pot haver d'enfrontar-se amb rivals dintre de Nova Majoria: els democratacristians podrien

presentar el seu propi candidat. I de les protestes estudiantils del 2011 n'ha sorgit una extrema esquerra més forta, semblant a Podem.

A set mesos de les eleccions, els comicis encara són oberts, però sembla que Piñera perdrà. Aquest és, pel que sembla, el punt de vista de Ricardo Lagos, el que va tenir més èxit dels presidents de la coalició Concertació. Lagos, de 79 anys, va buscar el suport del Partit Socialista [per presentar-se novament per a la presidència] però el partit ha preferit Guillier. Quan va anunciar la seva retirada aquest mes, va alertar de la "dispersió estratègica" de les forces progressistes i d'una "restauració conservadora que podria durar molts anys".

A Xile, igual que a Espanya, la transició va portar el període de més èxit de la història del país, amb més prosperitat i progrés social. En tots dos casos, el centre-esquerra va començar a anar de mal borràs quan va deixar de creure en el seu èxit. No es pot negar que ara tots dos països han fet passos endavant, i que tant l'un com l'altre tenen problemes per resoldre. Xile necessita millorar els serveis públics i la normativa mediambiental, controlar l'explotació dels monopolis i reduir les desigualtats socials. Això equival a millorar "el model" més que no pas a substituir-lo per motius ideològics. Aquesta tasca bé podria recaure en Piñera. ●

Traducció d'Arnau Figueras

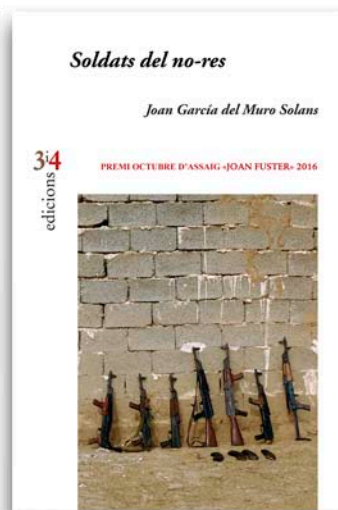

VALENCIANS SENSE ADN

de FERRAN GARCIA-OLIVER
PREMI OCTUBRE D'ASSAIG
2015

NOVETATS 3i4

Edicions Tres i Quatre / València

SOLDATS DEL NO-RES

de JOAN GARCIA DEL MURO SOLANS
PREMI OCTUBRE D'ASSAIG
2016

Pots seguir-nos a

Facebook i Twitter

Visita la nostra botiga virtual
en www.tresiquatre.com